

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 242 sahifa,
2-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekistonning mintaqaviy va global geosiyosiy pozitsiyasi: milliy o'zlik va media reprezentatsiya tahlili	16
Salim Doniyorov	
Axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositasida o'quvchilarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirish	21
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich, Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishda elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish.....	26
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich	
Ta'limdagi hurfikrlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	29
Yunusov Dilshod Raxmatovich	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	32
Aliqulova Habiba Bahranovna	
Ayollar boksida jismoniy tayyorgarlikning yosh qizlar salomatligiga ta'siri	36
Majidov Ruslan Rustam o'g'li, Komilova Ismigul O'ktamjon qizi	
Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli	41
Muradova Maftuna Komilovna, Mamadaliyeva Umida Isroiljonovna	
Диагностика креативности студентов педагогических вузов в процессе изучения специальных дисциплин.....	44
Уразова Марина Батыровна, Соибова Толифа Дилмуродовна	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning metodik xususiyatlari.....	49
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Mariya Montessori ta'limida bolalarning mustaqilligini va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik-didaktik shart-sharoitlari.....	53
Asqarova Ma'mura Sadriddinovna	
O'spirinlik yoshida namoyon bo'ladigan agressiv xulqning psixologik xususiyati	59
Atajanova Xurjon Pirnazar qizi	
O'zbekiston jurnalistikasining rivojlanishida jadidlarning o'rni: jurnalistikada yangi trend	64
Murtozayeva Nigora Murtoza qizi	
Virtual ta'lim texnologiyasining ta'lim jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati.....	67
Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna	
Kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kreativligini ta'limiy o'yinlar orqali rivojlantirish yo'llari	69
N. A. Musayeva	
Talabalarda lisoniy tafakkurni shakllantirishga psixolingvistik yondashuvning didaktik tamoyillari	76
Odiljonova Kamola Abduvosit qizi	
Strategies for Overcoming Difficulties in Using Authentic Materials in English Language Teaching	81
Qosimov Jaloliddin Abduvali o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari	84
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Inspektor-psixologlarda ijtimoiy-psixologik kompetentlikning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati	87
Raxmanova Dilnoza Farmanovna	
Qo'ng'iro't tumani toponimlarining leksik-semantik va genetik xususiyatlari	90
Shamshaddinova Saodat Saparbayevna	
Variativ yondashuv asosida 5–9-sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishning didaktik modeli va metodik ta'minoti	93
Shamuratov Asqar Abdullayevich	

The Structural Composition and Developmental Stages of Critical Thinking Skills.....	98
<i>Shuxratjon Ismoiljonov Boymirza o'g'li</i>	
Yosh rahbar kadrlarni lavozimlarga tayinlashning psixologik xususiyatlari.....	106
<i>Sobitov Otabek</i>	
O'zbekistonda erta turmush qurish masalasi va uning psixologik tahlillari.....	111
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Adaptiv sportning inklyuziv ta'lim tizimida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilarning jismoniy va funksional rivojlanishidagi ahamiyati.....	114
<i>Xasanova Sarvinov To'liqinjon qizi</i>	
Yosh futbolchilarda texnik mahoratni rivojlantirishda differentsiallashgan mashg'ulotlar modelini qo'llash samaradorligi	118
<i>Zayniddinov Tojiddin Baxriddinovich</i>	
Фразеологизмы как носители культуры: проблемы перевода и методы обучения	123
<i>Хамидова Гулноза Турсунбой кизи</i>	
Talabalarni kreativ yondashuv asosida tarbiyaviy–innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayonlari.....	127
<i>Adizova G. M.</i>	
Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash	131
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna</i>	
STEAM – ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish metodikasi	134
<i>So'fiboyeva Gulchehra Mamurjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va kompetentlikni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	138
<i>Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga muhtoj bolalar bilan ishlashda tarbiyachining roli.....	142
<i>Mansurova Lobar Luqmon qizi, Boqiyeva E'zoza Mashrab qizi</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalarni ta'lim-tarbiyalashning ilmiy-pedagogik asoslari.....	146
<i>Tojiboyeva Osiyoxon Alisher qizi</i>	
Xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining nazariy asoslari.....	150
<i>Abdusamadova Aziza Kamoliddin qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimi sifatida.....	153
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari	158
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Matematika ta'limida modellashtirishning psixologik va metodik asoslari: disum loyihasi tahlili.....	161
<i>Xaydarov Xurshid Ismatovich</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda gandbolchilarning tezkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	166
<i>Ismatullayeva Zuhra Rustam qizi</i>	
Osiyo xalq o'yinlari asosida jismoniy tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning pedagogik shartlari	170
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirishda klasterli ta'lim muhitining imkoniyatlari.....	173
<i>Abduraxmanov M. B.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash.....	178
<i>Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna</i>	
Talabalarda raqamli ta'lim madaniyatini rivojlantirish.....	181
<i>Eshqurbonova Nafisa Bahodir qizi</i>	
Blended Educational Technologies in Higher Education: A Systematic Analysis of Foreign Research.....	183
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Voyaga yetmaganlarda deviant xulq shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillarning roli.....	188
<i>Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Saydazimov Alisher Nurali o'g'li</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich tayyorlov guruhida ulotqirish texnikasi elementlarini o'rgatish samaradorligi.....	191
Hayitmurodova Nasiba Abdusalimovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarbiya fanini o'qitishning metodik tayyorgarligini takomillashtirish zaruriyati.....	197
Inoyatova Zulfiya Xamdamovna	
Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etishning metodologik asoslari.....	199
Karimova Madinabonu Dilshodbek qizi	
Kompetentligini baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish	203
Kayumov Oybek Achilovich	
Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish.....	209
Miraxmedova Mubina Mirxalil qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish.....	211
Nisanbayeva Akmaral Kaldibayevna	
Maxsus ta'lim dasturlari orqali iqtidorli talabalarining ijodiy salohiyatini rivojlantirish	214
Rayimova Shahlo Sobirjon qizi	
STEAM ta'limida ijtimoiy intellektni rivojlantirish metodlari	217
Toshev Elbek Choriyevich	
Innovatsion texnologiyalar va ularning tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash tizimidagi roli.....	223
Usmanov Botir Allaberdievich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda volontyorlik faoliyatining ahamiyati.....	227
Xalilova Dilnoza Furkatovna	
Boshlang'ich sinflarda robototexnikaning ahamiyati va o'rni	230
Xodiyeva Dilrabo Pirimovna	
Working With Visual AIDS in Teaching English in Primary Education	233
Yunusova Nodira Akhmadjanovna	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari	237
Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	

IQTIDORLI BOLALARNI PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK QO'LLAB-QUVVATLASH

Ismoilova Adolat Anvarovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti
 Pedagogika kafedrası, dotsent vazifasini bajaruvchi (PhD)

Annotatsiya: Maqolada iqtidorli bolalarni aniqlash va rivojlantirish jarayonida psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlashning ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Iqtidorli bolalarning individual xususiyatlari, ular uchun yaratiladigan shart-sharoitlar hamda samarali pedagogik yondashuvlar asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: iqtidorli bola, psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash, individual yondashuv, rivojlanish, motivatsiya, ta'lim.

Abstract: The article scientifically analyzes the importance of psychological and pedagogical support in identifying and developing gifted children. It substantiates the individual characteristics of gifted children, the conditions necessary for their development, and effective pedagogical approaches.

Key words: gifted child, psychological and pedagogical support, individual approach, development, motivation, education.

Аннотация: В статье научно анализируется значение психолого-педагогической поддержки в процессе выявления и развития одарённых детей. Обосновываются индивидуальные особенности одарённых детей, условия их развития, а также эффективные педагогические подходы.

Ключевые слова: одарённый ребёнок, психолого-педагогическая поддержка, индивидуальный подход, развитие, мотивация, образование.

KIRISH

Iqtidorli bolalar har bir jamiyatning kelajagi va taraqqiyoti uchun muhim resurs hisoblanadi. Ular o'z salohiyatlari va qobiliyatlari orqali fan, san'at, texnika, sport va boshqa sohalarda yangi yutuqlar yaratish imkoniyatiga ega. Shu boisdan, bu bolalarni aniqlash, ularning rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish hamda ularni samarali psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash dolzarb vazifalardan biriga aylanmoqda.

Iqtidorlilik – bu faqatgina yuqori intell yoki bilim emas, balki ijodiy fikrlash, murakkab masalalarni hal qilish, yangi g'oyalar yaratish va ularni amalga oshirish qobiliyatidir. Shunday ekan, iqtidorli bolalarning potensialini aniqlash va rivojlantirishdagi eng muhim omillardan biri – ularga shaxsiy ehtiyojlari va psixologik holatiga mos ravishda yordam ko'rsatishdir.

Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimi bolaning ruhiy va emotsional barqarorligini ta'minlash, o'zini anglash va o'zini boshqarish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, bu yondashuv bolaning individual xususiyatlarini hisobga olib, unga samarali o'qish va ijodiy faoliyat uchun imkoniyatlar yaratadi. Ayniqsa, iqtidorli bolalarda ba'zan ta'lim jarayonidagi kutilmagan muammolar – qiyinchiliklar, psixologik bosimlar, ijtimoiy izolyatsiya kuzatiladi. Mana shu muammolarni hal etishda psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlashning o'ni beqiyos.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Shuningdek, bu yo'nalishdagi ilmiy tadqiqotlar va pedagogik amaliyot jadal rivojlanmoqda, ular bolalarning individual ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim va tarbiya berish usullarini takomillashtirishga xizmat qilmoqda. Bunda ota-onalar, o'qituvchilar va psixologlar o'rtasida samarali hamkorlik o'rnatish muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash masalasini o'rganish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish nafaqat ta'lim sohasi mutaxassisleri, balki jamiyatning barcha qatlamlari uchun ham muhim vazifadir.

Iqtidorli bolalarning xususiyatlari va turlari

Iqtidorli bolalar jismoniy, intellektual, ijodiy va ijtimoiy sohalarda yuqori salohiyatga ega bo'ladi. Ular tez o'rganish qobiliyati, murakkab muammolarni yechishdagi mustaqillik, yangi g'oyalarni ilgari surishdagi iqtidori bilan ajralib turadilar. Iqtidorlilik turli shakllarda namoyon bo'lishi mumkin: akademik (matematika, fan, tillar), ijodiy (san'at, musiqa, adabiyot), sport, liderlik qobiliyatlari va boshqalar. Shuningdek, ularning emotsional va ijtimoiy rivojlanishida ham o'ziga xos xususiyatlar kuzatiladi, masalan, yuqori sezgirlik yoki katta mas'uliyat hissi. Iqtidorli bolalarning ichki motivatsiyasi yuqori bo'lib, ular o'zlarini o'zi tarbiyalashga, yangi bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishga intiladilar. Biroq, ba'zi hollarda ular jamiyatdagi oddiy talablarga moslashishda qiyinchiliklarga duch keladi, bu esa psixologik qo'llab-quvvatlashni talab qiladi.

Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlashning maqsadi va vazifalari

Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlashning asosiy maqsadi – iqtidorli bolalarning individual salohiyatlarini to'la ro'yobga chiqarish va ularni psixologik jihatdan barqaror holatda saqlashdan iborat. Bu jarayonda bolalarning o'qish jarayonidagi qiyinchiliklarini kamaytirish, ijtimoiy muammolarni bartaraf etish ham muhimdir. Qo'llab-quvvatlashning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Iqtidorli bolalarni erta aniqlash va diagnostika qilish;
2. Bolaning individual xususiyatlari va ehtiyojlariga mos ta'lim dasturlarini ishlab chiqish;
3. Rivojlanish uchun motivatsiyani oshirish, ijodiy faollikni qo'llab-quvvatlash;
4. Psixologik stress va qiyinchiliklarni yengishga yordam berish;
5. Ota-onalar, o'qituvchilar va mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlash.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Iqtidorli bolalarni aniqlash usullari

Iqtidorli bolalarni aniqlashda kompleks psixologik va pedagogik testlar, kuzatuvlar, intervyular hamda ko'ngilli baholash usullaridan foydalaniladi. Shuningdek, bolalarning muvaffaqiyatlari, ijodiy ishlari, o'quv jarayonidagi faolligi ham baholanadi. Diagnostika jarayonida bolaning imkoniyatlari, bilimlari va ko'nikmalari bilan birga, uning psixologik holati, qiziqishlari va ruhiy barqarorligi ham inobatga olinadi. Bu esa individual yondashuvni ta'minlashga xizmat qiladi.

Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash usullari

1. Individual ta'lim dasturlari: har bir bolaning qobiliyatlari va ehtiyojlariga mos ravishda tayyorlangan ta'lim rejalari;
2. Motivatsiya va rag'batlantirish: muvaffaqiyatlarni tan olish, ijodiy faollikni rag'batlantirish, maqsadlarni belgilashda yordam berish;
3. Psixologik treninglar: emotsional barqarorlikni mustahkamlash, stressni kamaytirish, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun mo'ljallangan mashg'ulotlar;
4. Murabbiylar va ota-onalar bilan hamkorlik: bolaning umumiy rivojlanishi uchun pedagoglar va ota-onalar o'rtasida samarali muloqot va maslahatlashuvlarni tashkil etish;
5. Ijodiy va sport seksiyalari: bolalarning qiziqishlariga mos bo'lgan qo'shimcha faoliyatlar orqali salohiyatlarini kengaytirish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlashning samaralari

Psixologik-pedagogik yordam bolalarning o'quv jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning o'z-o'zini anglash va boshqarish qobiliyatlarini mustahkamlaydi. Bu esa umumiy ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatlarni oshirishga, ijtimoiy munosabatlarda muammolarni kamaytirishga yordam beradi. Shuningdek, qo'llab-quvvatlash natijasida iqtidorli bolalar o'z salohiyatlarini to'liq amalga oshirib, jamiyatda faol ishtirok etadigan shaxslarga aylanadi. Ularning psixologik sog'lomligi ta'minlanadi, bu esa ularning muvaffaqiyatga erishishida muhim ahamiyatga ega.

Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash – zamonaviy ta'lim tizimidagi dolzarb va ustuvor vazifalardan biri bo'lib, bolaning individual qobiliyatlarini maksimal darajada rivojlantirish va ruhiy-emotsional barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Ilmiy tadqiqotlar va pedagogik amaliyot shuni ko'rsatadiki, iqtidorli bolalarga mo'ljallangan maqsadli psixologik-pedagogik yordam ularning o'quv motivatsiyasini oshirish, ijodiy faolligini rag'batlantirish hamda ta'lim jarayonidagi muammolarni samarali bartaraf etish imkonini beradi. Iqtidorli bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda, ular uchun individual ta'lim dasturlari va psixologik treninglar ishlab chiqilishi ta'limning sifatini oshirish va bolaning ijtimoiy-ma'naviy rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash bola rivojining har tomonlama qo'llab-quvvatlanishiga zamin yaratadi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Xulosa qilib aytish mumkinki, iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish orqali ta'lim muassasalari va jamiyat kelajagini belgilaydigan bilimli, mustaqil va ijodiy fikrlay oladigan avlodni tarbiyalash imkoniyati yuzaga keladi. Shu bois, bu sohada ilmiy-tadqiqot ishlarini chuqurlashtirish va amaliy ishlanmalarni joriy etish dolzarb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva N. Iqtidorli bolalarni aniqlash va rivojlantirish usullari. – Toshkent: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti nashriyoti, 2021. – 256 b.
2. UNESCO. Ta'limda iqtidorli bolalarning o'rni va qo'llab-quvvatlash konsepsiyasi. – Parij, 2020. – 45 b.
3. Mahmudova D. Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash usullari va texnologiyalari. – Toshkent, 2022. – 198 b.
4. Rubinshteyn S. L. Osnovy obshchey psixologii. – Moskva: Akademiya, 2010. – 512 s.
5. Saidova F. Psixologiya odaryonnyx detey: sovremennye podxody i metody. – Toshkent: O'zbekiston psixologiya jurnali, 2023. – № 4. – B. 12–25.
6. Karlson N. Psixologiya razvitiya. – Sankt-Peterburg: Piter, 2015. – 368 s.
7. Kozlov V. V. Psixologo-pedagogicheskaya podderjka odaryonnyx detey v obrazovatelnoy srede. – Moskva: Nauka, 2018. – 240 s.
8. Tishler V. I. Individualizatsiya obucheniya v sovremennoy shkole. – Moskva: Prosveshchenie, 2016. – 280 s.
9. Zaytsev A. A., Petrova N. V. Psixologo-pedagogicheskie aspekty razvitiya odaryonnyx detey. – Sankt-Peterburg: Rech, 2019. – 312 s.
10. Levina T. G. Psixologiya i pedagogika odaryonnosti: teoriya i praktika. – Moskva: Vysshaya shkola, 2017. – 280 s.
11. Ubaydullayev Sh. Psixologicheskoe soprovojdienie odaryonnyx detey v usloviyax sovremennogo obrazovaniya. – Toshkent, 2024. – 150 s.
12. Xamidova M. Rol semyi v razvitii talantlivyx detey. – Toshkent: Fan, 2020. – 220 s.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.